

University of Groningen

Voorwoord bij 'Steltlopers van Europa' door Lars Geijl

Piersma, Theun

Published in:
 Steltlopers van Europa

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2016

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
 Piersma, T. (2016). Voorwoord bij 'Steltlopers van Europa' door Lars Geijl. In *Steltlopers van Europa* KNNV.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Lars Gejl

Steltlopers van Europa

met een voorwoord van
Theunis Piersma

KNNV Uitgeverij

VOORWOORD

Regelmatig vraag ik me af waarom ik toch zo gek ben op die grijsbruine vogels met lange poten die door buitenstaanders vaak saai gevonden worden en door sommigen zelfs worden afgeschreven als 'grauwgoed'. Ik ben volkomen verliefd op steltlopers en heb er het grootste deel van mijn leven aan besteed.

Ik denk dat het begonnen is met een voorliefde voor de open landschappen waar Nederland in grostiert. Wij hebben onze polders met 's winters hun goudplevierien, kieviën en wulpen, en zomers op de beste plekken de grutto's, tureluurs, kieviën en scholeksters. En we hebben de slikken van de Delta en de wadplaten van de Waddenzee met kanoeten, bonte strandlopers, steenlopers, kluten, tureluurs, scholeksters en nog veel meer. Als je deze landschappen tot je neemt, dan kunnen de steltlopers eenvoudigweg niet aan je aandacht ontsnappen.

Er was ook een weten, en dat weten bestond uit de kennis dat juist steltlopers lang en ver trekken,

dat de individuele vogels die je in Nederland in je kijker krijgt op andere momenten duizenden kilometers noordelijker of zuidelijker kunnen zitten. Ik kan me goed de eerste keren herinneren dat ik mee mocht met een vogelvangster en een bonte strandloper of zelfs een kanoet in m'n handen hield. Het idee dat zo'n vogel de halve wereld bereist om in leven te blijven en te broeden! Het was allemaal zo ontroerend. En ze roken zo lekker.

Dat gevoel van verwondering, van bewondering, en van nieuwsgierigheid is met de jaren niet zwakker maar juist sterker geworden. De afgelopen tijd hebben we ontzettend veel geleerd over trekgedrag, foeragegedrag, het ruisen van de veren, het vermijden van roofvogels, de veranderingen in aantallen, en zelfs de evolutie en onderlinge verwantschappen van onze steltlopers. Inderdaad: de puzzels worden alsmat groter en mooier.

Misschien wordt het oplossen van de puzzels ook steeds belangrijker, juist omdat ze noord met zuid verbinden, en veel plekken daar tussen in,

en juist omdat we hun gedrag en aantallen al vrij goed kunnen duiden, zijn steltlopers in toenemende mate de kanaries van de wereldomvattendde kolenmijn. Kanoeten hebben ons op het spoor gezet van de overbissing van de Waddenzee. Watersnippers, kemphanen en grutto's signaleren de industriële verschraling van het boerenland. En nogmaals de kanoeten die ons nu beginnen te vertellen dat hun wereld op de toendra's rond de Poolzee snel aan het veranderen is.

Kennen en duiden begint met goed kijken. Want er valt zoveel te zien aan dat 'grauwgoed'! Subtiel verschillen in grootte en verenkleed die te maken hebben met seksen en leeftijd en gedrag en de tijd van het jaar. Ik hoop dat dit fraaie boek nieuwe werelden voor u opent.

Theunis Piersma

*Global Flyway Network
Rijksuniversiteit Groningen
NIOZ Koninklijk Nederlands Instituut
voor Onderzoek der Zee*

Hoogwatervluchtplaats in de Waddenzee met rosse grutto's, kanoeten en bonte strandlopers. Scholeksters in de achtergrond. 4/5 LG.

GLOBAL FLYWAY NETWORK (GFN)

Wat is GFN?

Het Global Flyway Network (GFN) is een samenwerkingsverband tussen onderzoekers over de hele wereld die zich wijden aan lange-termijn demografisch onderzoek van wilde- en wadvogels. GFN werd gelanceerd in 2006 door de Nederlandse stellopercoloog Prof. Theunis Piersma, samen met zijn collega Prof. Allan J. Baker, een eminente Nieuw-Zeelandse evolutiebioloog en werkzaam bij het Royal Ontario Museum in Canada. Theunis Piersma, Spinoozwinnaar in 2014, leidt GFN. Hij bekleedt de leerstoel Global Flyway Ecology aan de Rijksuniversiteit Groningen en is senior onderzoeker is aan het NIOZ Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee.

Nu in 2016 verbindt GFN meer dan 40 onderzoekers. Deze onderzoekers: (1) observeren langs de Oost-Atlantische trekroutes de klimaatontwikkelingen in de broedgebieden van Groenland en Siberië in relatie tot de voortdurend veranderende getijdenhabitats van de Waddenzee en in West Afrika, (2) bestuderen weidervogels langs de kwets-

bare keten van agrarische cultuurlandschappen in Nederland, zuidelijk Europa, en Afrika, en (3) volgen in China, noordwest Australië en Nieuw Zeeland hoe de afnemende Oost Aziatische-Australische stelloperpopulaties in het nauw worden gedreven door de steeds verder ingepolderde wadvlaktes langs de Gele Zee, die ze gebruiken op weg naar de Siberische broedgebieden.

Drie pijlers van onderzoek

De GFN partnership probeert te begrijpen en te analyseren hoe trekkende wadvogels omgaan met onze snel veranderende wereld. In de praktijk betekent dit dat GFN belangrijke lacunes in veldonderzoek langs de werelds meest bedreigde trekkroutes aanpakt, en lokaal expertise ontwikkelt om veldonderzoek te doen dat direct to habitat- en soortbescherming leidt.

De ware uitdaging (en van vitaal belang voor natuurbehoud) is om te begrijpen wat de oorzaken zijn voor de veranderingen die wij meten in jaarlijkse overleving, de timing van wegtrek en aankomst, en gebiedskeuze van (door)trekkende stellopers. GFN doet daarom vergelijkend demografisch stelloperonderzoek aan zes belangrijke soorten die voorkomen in alle wereldomspannende trekkroutes: grutto's, kanoeten, drieënterandlopers, rosse grutto's, grote kanoeten en lepelaars.

Om greep te krijgen op de onderliggende oorzaken, bestuderen GFN onderzoekers de voedselketens van intergetijdengebieden van belangrijke stop-over en overwinteringsgebieden, en de soortrijkdom en beschikbaarheid van insecten in de agrarische broedgebieden. We bemonsteren het (bodem)leven, verzamelen vogelgroep, en filmen foeragegedrag. Met dit materiaal proberen we begrip te ontwikkelen en documenteren we en passant ook de bedreigingen van deze soorten en gebieden.

Een belangrijke onderzoekslijn van GFN is het uitrusten van stellopers met satellietzenders die hun bewegingen op een geautomatiseerde manier vastleggen. Niet gehinderd door de logistieke problemen die het doorzoeken van afgelegen gebieden met zich meebrengt, identificeren we met satellietzenders de belangrijkste locaties die stellopers aandoen tijdens de hele trek. Zo ontdekken we ook nog onbekende opvet- en overwinterings-

KENING fan 'e Greide

gebieden! Door het vergelijken van tracks tussen jaren, identificeren we veranderingen in gebiedsgebruik van individuele vogels. In onze alsmaar veranderende wereld zijn deze vogels de verkeners.

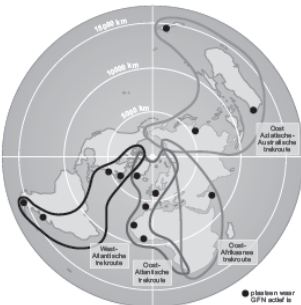
Vogels semi-real time volgen

Individueel gemerkte vogels, vooral als ze satellietzenders dragen, bieden unieke kansen om veel mensen te betrekken bij deze problematiek. De levensgeschiedissen van individuele vogels, soms te volgen in semi-real time op websites gewijd aan het onderzoek, zijn vaak een eye-opener. Zo worden we ons beter bewust van de spectaculaire reizen die vogels te maken, en de gevaren die ze onderweg tegenkomen. Grutto's kunnen tijdens hun reizen tussen West-Afrika en Nederland worden gevolgd op: www.kingsfithemeadows.eu/grutos-volgen.

Meer lezen?

GFN is een onderzoeksgemeenschap die de hoogste wetenschappelijke standaarden hoog wil houden. Alle onderzoeksresultaten worden gepubliceerd in peer-reviewed wetenschappelijke tijdschriften en gepresenteerd op internationale symposia. Google Scholar is een goed startpunt voor verder lezen.

Om het grote publiek bereiken schrijven we columns, populaire beschouwingen en boeken, en onderhouden we websites, bijvoorbeeld www.rug.nl/staff/t.piersma.

Fondsen en donaties

GFN onderzoek wordt gefinancierd door landelijke en provinciale overheden en mede ondersteund door het Wereld Natuur Fonds en Vogelbescherming Nederland. Behoud van de natuur is meer en meer een maatschappelijke verantwoordelijkheid geworden, en daarom is de toekomst van GFN sterk afhankelijk van niet-overgovernmentale organisaties, stichtingen, private beurzen en giften.

Via de Ubbo Emmius Foundation kunt u ook bijdragen aan het GFN onderzoek, bijvoorbeeld door de aanschaf van satellietzenders voor jonge vogels te steunen, zodat wij kunnen bepalen hoe zij hun succesvolle vliegroutes ontwikkelen. Wij informeren u graag uitgebreid over de mogelijkheden, afgestemd op uw persoonlijke wensen. U kunt hierover contact opnemen met het Ubbo Emmius Fonds.

INTERNATIONAL WADER STUDY GROUP (IWSG)

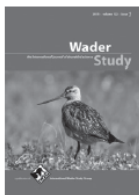
De IWSG is een uniek internationaal platform waar professionele en amateuronderzoekers, verenigd in hun fascinatie voor steltlopers, hun werk en ervaringen delen ter ondersteuning van kennisvergaring en bescherming van steltlopers. De betrokkenheid van de leden van de IWSG varieert van het observeren van steltlopers in de eigen 'achtertuin' tot uitgebreide, lange-termijn studies die gericht zijn op een dieper begrip van typische steltloperfenomenen zoals lange-afstandstrek, het leven in extreme omgevingen zoals de Arctisch gebieden of de enorme variatie in reproductieve strategieën in steltlopers. Lidmaatschap van de IWSG staat open voor iedereen die wil bijdragen aan ons begrip en waardering van steltlopers en hun leefgebieden. De IWSG netwerk wordt in stand gehouden door jaarlijkse conferenties, workshops en gezamenlijke onderzoeksprojecten.

Wereldwijd netwerk sinds 1970

De Wader Study Group (WSG) werd opgericht in 1970 in het Verenigd Koninkrijk. In 2004 veranderde de naam in International Wader Study Group (IWSG), als erkenning van de internationale rol van de groep buiten het gebied van her-

komst, Europa. Tegenwoordig is IWSG wettelijk gevestigd in zowel het Verenigd Koninkrijk als in Nederland, en heeft nauwe banden met de Russische Wader Study Group, de Australasian Wader Studies Group, en de Western Hemisphere Shorebird Group. Het samenbrengen van steltloperonderzoekers uit alle continenten heeft geleid tot gezamenlijke onderzoeksprojecten, zoals de periodieke internationale goudplevierentelling en het drieteenstrandloperproject (www.waderstudygroup.org/projects).

Kennis delen

De IWSG speelt een belangrijke rol in het wereldwijd uitwisselen van kennis en informatie over steltlopers door het uitgebreide publicatieprogramma. De IWSG publiceert het tijdschrift *Wader Study*, met drie afleveringen per jaargang, inclusief een digitale

versie op de website. *Wader Study Group Bulletin*, de voorganger van *Wader Study*, verscheen voor het eerst in 1970. Daarnaast publiceert IWSG de incidentele serie *International Wader Studies* over afwisselende onderwerpen, zoals een diepgaande analyse van een natuurbeschermingskweste of een monografie over een soort. Jaarlijks wordt er een conferentie gehouden op verschillende locaties in Europa, maar altijd dicht bij leefgebieden van steltlopers. In aansluiting op de conferenties worden vaak gespecialiseerde workshops georganiseerd, bijvoorbeeld met als doel een urgent natuurbeschermingsprobleem te analyseren en een gezamenlijke publicatie of persbericht voor te bereiden.

Door de connecties met andere in steltlopers gespecialiseerde groepen, biedt de IWSG advies en ondersteuning aan steltloperonderzoekers en natuurbeschermers in Rusland, Zuid- en Noord-Amerika en Afrika. IWSG leden trainen nieuwkomers, hetzij via workshops of deelname aan onderzoeksexpedities.

Bescherming van steltlopers

IWSG werkt samen met natuur- en vogelbeschermingsorganisaties over de hele wereld met als doel informatie te verstrekken over de huidige bedreigingen voor steltloperhabitats en populaties. De vrijwillige inspanningen van de leden van IWSG resulteren in (a) het verzamelen van informatie door middel van onderzoek en internationale populatieellingen, (b) het synthetiseren van informatie voor natuurbeschermers en beleidsmakers, en (c) het opleiden van een nieuwe generatie van ornithologen.

Wat doet IWSG nog meer?

Naast de kerntaken – publicatie van het tijdschrift *Wader Study*, de serie *International Wader Studies* en de jaarlijkse conferentie en workshop – heeft de IWSG twee andere taken. Een zeer actieve groep IWSG vrijwilligers coördineert en onderhoudt het kleuringregister voor steltlopers in de Oost-Atlantische trekroutes. Dit is in opdracht van EURING – de overkoepelende organisatie voor het Europese Vogelringcentrales. Landelijke ringcentrales hebben met EURING afgesproken dat elk kleuringsschema in deze flyway bij de IWSG wordt geregistreerd om dubbele schema's te voorkomen. Onze vrijwilligers helpen ook waarnemers om voor hun observaties het juiste ringsschema en de onderzoeker die het schema beheert te traceren.

Daarnaast is de IWSG als Wader Specialist Group verbonden aan andere NGO's zoals Wetlands International (WI), de International Union for Conservation of Nature (IUCN) en de African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement (AEWA). Een belangrijke bijdrage aan de AEWA doelstellingen van de IWSG is wetenschappelijke ondersteuning, bijvoorbeeld voor de Wader Atlas die verscheen in 2009, een mijlpaal van een publicatie die was ontwikkeld door IWSG leden en gepubliceerd samen met Wetlands International. Via workshops en onze eigen publicaties, kon de IWSG voorzien in de kerngegevens voor de Wader Atlas zoals aantallen, de distributie en de bewegingen van steltlopers. In 2012 kreeg IWSG de AEWA Conservation Award.

Voor meer informatie zie www.waderstudygroup.org

www.knnvuitgeverij.nl

Steltopers van Europa is het eerste en meest complete Nederlandstalige handboek dat alle 82 Europese soorten steltopers beschrijft. Deze uitgave behandelt 44 algemeen voorkomende broed- en trekvogels en 38 zeldzamere Noord-Amerikaanse en Aziatische dwaalgasten.

Steltopers van Europa bevat ruim 600 schitterende detailfoto's van 's-werelds beste vogelfotografen en complete soortbeschrijvingen, aangevuld met beeldoverzichten, waarbij de soorten met elkaar vergeleken worden, silhouetten en vogelgeluiden.

Nooit eerder werden steltopers zo fraai en duidelijk beschreven en in beeld gebracht!

- Unieke foto's, zowel van vogels in vlucht als aan de grond, in verschillende kleden
- Beeldoverzichten van plevieren, strandlopers, ruiters, snippen en franjepoten, gerangschikt naar genus, grootte en kleed, met de specifieke veldkenmerken en verschillen
- Platen met 189 silhouetten van staande en vliegende vogels voor een snelle determinatie
- Uitvoerige achtergrondinformatie over de vogeltrek, broedbiologie, topografie, veren en ruicyclus, incl. ruischema
- Rijk geïllustreerde soortbeschrijvingen, met onder meer de betekenis van de naam, de 'jizz', kleden en kenmerken van de soort, verwarrende soorten, ondersoorten, geluid, voorkomen, broedbiologie, trek en verspreiding
- Vogelgeluiden: 44 QR-codes die met een smartphone gescand kunnen worden en verwijzen naar opnames van de roep en andere geluiden

Lars Gejl is een van de beste natuurfotografen ter wereld en gespecialiseerd in vogelfotografie. Hij is auteur en fotograaf van diverse natuur- en vogelboeken.

"Vogels kennen en duiden begint met goed kijken. Want er valt zoveel te zien aan dat 'grauwgoed'! Ik hoop dat dit fraaie boek nieuwe werelden voor u opent."

– Prof. Dr. Theunis Piersma, ecoloog en ornitholoog